DIMENSIUNEA PATRIOTICĂ ȘI EDUCATIVĂ A OPEREI LUI NICOLAE DABIJA

THE PATRIOTIC AND EDUCATIONAL DIMENSIONS OF NICOLAE DABIJA'S WORK

Mariana Hajder,
Specialitatea Educație lingvistică și literară, gr. MELL 2401,
Coordonator științific: **Valeriana PETCU**, dr., conf. univ.,
Centrul Universitar „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
al Universității Tehnice a Moldovei

Rezumat: *Nicolae Dabija este una dintre vocile reprezentative ale literaturii române din Basarabia. Opera sa se construiește pe două direcții esențiale: patriotismul și educația. Într-un context istoric marcat de presiuni asupra identității naționale, scriitorul transformă literatura într-un mijloc de rezistență culturală și de afirmare a adevărului istoric. Educația apare ca un instrument de păstrare a identității, iar cultura devine un spațiu al libertății interioare. Mesajul autorului este direct: cunoașterea istoriei și respectul pentru valori sunt esențiale în formarea individului. Stilul său este simplu, clar și expresiv. Limbajul accesibil permite transmiterea unor idei profunde către un public larg. Imaginile artistice sunt sugestive și emoționante, ceea ce amplifică impactul asupra cititorului. Opera lui Nicolae Dabija are o dublă valoare: patriotică și educativă. Ea apără limba și cultura națională, contribuind în același timp la formarea caracterului. Prin forța mesajului și claritatea stilului, creația sa rămâne actuală și necesară pentru noile generații.*
Cuvinte-cheie: *patriotism, opere, valoare, identitate națională*

Abstract: *Nicolae Dabija is one of the representative figures of Romanian literature from Basarabia, his work being built around two fundamental directions: patriotism and the educational dimension. In a historical context marked by pressure on national identity, the writer transforms literature into a means of cultural resistance and affirmation of historical truth.*

In his works, education is presented as an essential instrument for preserving national identity, while culture becomes a space of inner freedom and spiritual continuity. The author conveys the idea that respect for history, language, and moral values represents a fundamental element in shaping the individual and strengthening national consciousness.

Nicolae Dabija's literary style is characterized by clarity, expressiveness, and accessibility. His simple yet suggestive language allows profound ideas to reach a wide audience, while the artistic imagery intensifies the emotional impact of the literary message.

By combining aesthetic value with the moral and formative function of literature, the author successfully unites the artistic and educational dimensions of his work.

Thus, Nicolae Dabija's work has a double value: patriotic and educational. Through the promotion of the Romanian language, culture, and historical memory, the writer contributes to preserving national identity and shaping the moral character of readers. Due to the strength of its message and the relevance of its themes, his work remains significant and necessary for new generations.

Keywords: *patriotism, literary works, value, national identity*

Unul dintre cele mai pregnante motive din creația lui Nicolae Dabija este cel al patriotismului, înțeles atât ca atașament față de patrie, cât și ca o formă de rezistență în fața încercărilor de deznaționalizare a Basarabiei. Poezia sa devine o expresie a luptei pentru păstrarea limbii române, a tradițiilor și a memoriei istorice.

În volumul *O lacrimă pentru Basarabia*, Nicolae Dabija își exprimă suferința față de destinul tragic al Basarabiei, aflată sub influența unui regim opresiv. Prin versuri pline de dramatism, poetul evocă trecutul glorios al neamului românesc și condamnă nedreptățile istorice. Tema reîntregirii naționale este prezentă și în numeroase alte poezii, unde autorul își manifestă dorința ca românii de pe ambele maluri ale Prutului să fie din nou uniți.

În multe dintre poemele sale, Dabija face referiri la figuri istorice emblematice, precum Ștefan cel Mare, Mihai Eminescu sau Alexei Mateevici, subliniind continuitatea identitară a poporului român. *Simbolul limbii române* este, de asemenea, central în creația sa, fiind văzut ca un element fundamental al identității naționale. În poemul *Limba noastră cea română*, poetul transformă limba în simbol al unității și al rezistenței, arătând că aceasta este o punte de legătură între trecut, prezent și viitor.

Țara și *poporul, istoria* și *limba maternă, lumea satului, folclorul* și *credința ortodoxă* constituie tot atâtea ***teme majore*** ale operei lui Nicolae Dabija, fie că este vorba de poezie, proză, eseuri, publicistică ori de lucrări de popularizare a istoriei neamului.

Pentru Nicolae Dabija, afirmarea specificului național al românilor basarabeni a constituit, în permanență, o problemă prioritară. Prin creațiile sale poetice mai cu seamă, Nicolae Dabija și-a propus un dublu obiectiv: pe de o parte, acela de a face cunoscută spiritualitatea unui popor cu o vechime remarcabilă și cu un profil bine conturat, care îi dau dreptul să lupte pentru înfăptuirea idealurilor sale culturale, sociale și politice, iar pe de altă parte – să creeze versuri admirabile, izbutite sub raport artistic, fiindcă o caracteristică importantă a creației poetice a lui Nicolae Dabija o reprezintă tocmai preocuparea sa pentru ceea ce se cheamă realizarea artistică, pentru formă (nu doar pentru fond/conținut), pentru eufonie și muzicalitatea versurilor, pentru elementele de prozodie (strofă, măsură, ritm, rimă), pentru procedee artistice și figuri de stil, într-un cuvânt – pentru stil [1].

Patriotismul și *identitatea națională* sunt teme esențiale în opera lui Nicolae Dabija, fiind strâns legate de lupta pentru afirmarea identității românești în Basarabia. Scrierile sale, fie că sunt poezii, eseuri sau articole publicistice, reflectă angajamentul său față de valorile naționale și idealul unității românești.

Nicolae Dabija este considerat un militant activ al renașterii naționale, poziționându-se pe baricadele românismului, atât prin opera sa literară, cât și prin activitatea sa publică. De-a lungul carierei, el a susținut cu pasiune necesitatea reunificării celor două state românești și a vorbit despre persecuțiile la care au fost supuși românii basarabeni.

Un aspect central al identității naționale reflectate în opera sa este legătura cu *limba română*, *istoria, credința ortodoxă* și *tradițiile populare*. Aceste elemente constituie pilonii pe care Dabija își construiește viziunea despre identitatea românilor basarabeni, subliniind că aceasta nu este un dat, ci un construct, care trebuie susținut și apărat.

În poeziile sale, autorul reușește să îmbine un profund sentiment patriotic cu un rafinament artistic deosebit, versurile sale având o muzicalitate aparte. El face apel la simboluri puternice ale națiunii române, precum „*Țara”, „Neamul” și „Istoria*”, pentru a întări mesajul său naționalist.

De asemenea, literatura sa a jucat un rol important în procesul de reconstrucție a identității naționale a românilor basarabeni, mai ales după 1989. În această perioadă, scriitorii patrioți din Basarabia au avut un rol similar cu cel al pașoptiștilor din secolul al XIX-lea, implicându-se activ în promovarea limbii române și a valorilor naționale. Astfel, literatura lui Dabija nu este doar o formă de expresie artistică, ci și un instrument de luptă pentru afirmarea identității naționale.

Prin întreaga sa operă și activitate, Nicolae Dabija a fost un simbol al rezistenței culturale și al patriotismului românesc în Basarabia, contribuind decisiv la păstrarea și promovarea valorilor identitare ale românilor din acest spațiu.

Personalitate complexă, proteică şi polivalentă, autor a peste 80 de volume de poezie, proză, eseuri, publicistică, manuale și auxiliare didactice etc., Nicolae Dabija a fost un exponent de frunte al culturii și literaturii noastre, dar și un militant ca nimeni altul pe baricadele românismului. S-ar putea spune chiar că opera poetică a lui Nicolae Dabija reprezintă o veritabilă carte a identității naționale, un tratat sui-generis al identității, întrucât – așa cum vom încerca să argumentăm în cele ce urmează – „multe dintre poeziile sale surprind aspecte esențiale vizând identitarul românilor basarabeni, precum *teritoriul, istoria, strămoșii, eroii, limba maternă, folclorul, credința ortodoxă, satul, personalitățile culturale* etc.” [2, p. 60].

Imaginea *mamei îndurerate*, simbolizând *națiunea*, este o temă recurentă în literatura română, fiind întâlnită și la Vasile Alecsandri și Tudor Arghezi. De exemplu, în *Deșteptarea României*, Alecsandri utilizează simboluri familiare pentru a asocia ideea de patrie-mamă cu datoria copiilor de a o sluji, apelând la metafore care încurajează sacrificiul pentru libertate.

În poezia lui Nicolae Dabija, această asociere dintre mamă și țară este realizată într-un mod mai subtil, prin metonimie și alegorie. În elegia *Icoană*, apare o „femeie bătrână” care călătorește într-o căruță plină cu pământ, o imagine ce reflectă suferința și dorința de reîntregire națională: *„poate-și aducea strămoșii-acasă, / poate-și avea carul cu morminte?!”* Motivul comuniunii omului cu natura, frecvent întâlnit în literatura populară, este evidențiat prin personificarea lanului de grâu, care „*se zbate*” la trecerea carului.

O altă creație reprezentativă pentru subtema *Țara – Poporul* este oda *Țara mea de dincolo de Prut,* din volumul *Literatura are chipul lui Dumnezeu*, poem al cărui titlu a fost împrumutat, în 2019, unei culegeri cuprinzând editorialele publicate, în 2013, în *Literatura și Arta*. În prefața volumului *Literatura are chipul lui Dumnezeu,* Grigore Vieru spunea că autorul ei este nu doar „un animator al vieții politice”, ci și „un eminent publicist, inima celei mai vibrante publicații basarabene „*Literatura și Arta*”, în care curajosul bărbat răstoarnă aproape săptămânal câte o brazdă de aur la rubrica editorială *Vai de capul nostru!*”. [3, p. 7].

Țara mea de dincolo de Prut este mai mult decât o simplă odă, este o rugăciune la care se adaugă o invocație sacră, prin care poetul cere divinității să-l pedepsească dacă va renega vreodată apartenența sa la poporul român. Versuri precum: *„Țara mea de dincolo de Prut,/ Mi s-a dat poruncă să te uit… / Dar de-o fi să mi te uit, suflet al meu,/ Uite-mă pre mine, Dumnezeu!”* transformă poezia într-un jurământ liric profund, cu valoare morală și identitară. Această invocație amintește nu atât de *Odă (în metru antic)* – inspirată de o criză personală a lui Eminescu – cât mai degrabă de poezia sa de tinerețe, *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*, în care se folosește alegoria pentru a exprima aspirații politice și idealuri naționale [4, p. 30].

În ansamblu, opera lui Nicolae Dabija „este o combinație între tradiție și modernitate, între angajamentul literar și implicarea social” [5, p. 45]. Eseistica și publicistica lui Dabija au fost esențiale în lupta pentru păstrarea identității românești în Basarabia. Volume precum *Libertatea are chipul lui Dumnezeu* și *Țara mea de dincolo de Prut* reflectă angajamentul său civic și eforturile de a susține valorile naționale, religioase și culturale. Prin textele sale, Dabija a fost o voce puternică împotriva represiunii ideologice și un promotor al adevărului istoric.

Bibliografie:

1. CHISCOP, Liviu. *Consonanța indelebilă fond - formă în creația poetică a lui Nicolae,* disponibil: https://anacec.md/files/Chiscop-rezumat%20%282%29.pdf
2. SIMION, Eugen. *Poezia e o bucuroasă tristețe.* În: *Prefață la Nicolae Dabija, „Fotograful de fulgere.” Poezii.* București: Minerva, 1998.
3. VIERU, Grigore. *Prefaţă,* în: *Nicolae Dabija. Libertatea are chipul lui Dumnezeu.* Craiova: Scrisul românesc, 1997.
4. CORINSCHI, Nina. *Poezie şi publicistică. Interferenţa limbajelor*. Chişinău, 2008.
5. GRATI, Aliona. *Fenomenul literar postmodernist: (Note de curs).* Ediţie revăzută şi completată. Chişinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2013.